

Egyetem

VII. évfolyam 8. szám

2005. november

A SZEGEDI FELSOŐOKTATÁS INFORMÁCIÓS HÁTTÉRMAGAZINJA

Lázadó diákból egyetemi professzor: Bernáth Árpád

Dr. Bernáth Árpád életútja nem volt sétagalopp, amíg végül tanszékvezető germanista lehetett egyetemünkön. A politikai vezetés és a felettesei sokáig nem engedték, hogy érvényesüljön a pályán a lázadó hírében álló ifjú. A rendszerváltás után azonban szabad út nyílt számára, hogy kamatoztassa tudását és szakértelmét.

– *Hogyan emlékszik vissza ifjúságára?*

– Boldogan telt a gyermekkorom a Duna-Tisza-közi Jánoshalmán, annak ellenére, hogy a családomnak elég komoly megrázkódtatásokat kellett elviselnie. Édesapámat '44-ben elvitték a Szovjetunióba, amikor pedig három év után visszaérkezett, börtönbe csukták. Nehéz volt mindent feldolgozni: azért lett hadifogoly, mert levéteket akart megmenteni a németek elől, s azért lett „háborús bűnös”, mert közösségi ember létére nem akart itthon belépni a kommunista pártba. Szerencsémre a környezetem nem érezte velem, hogy

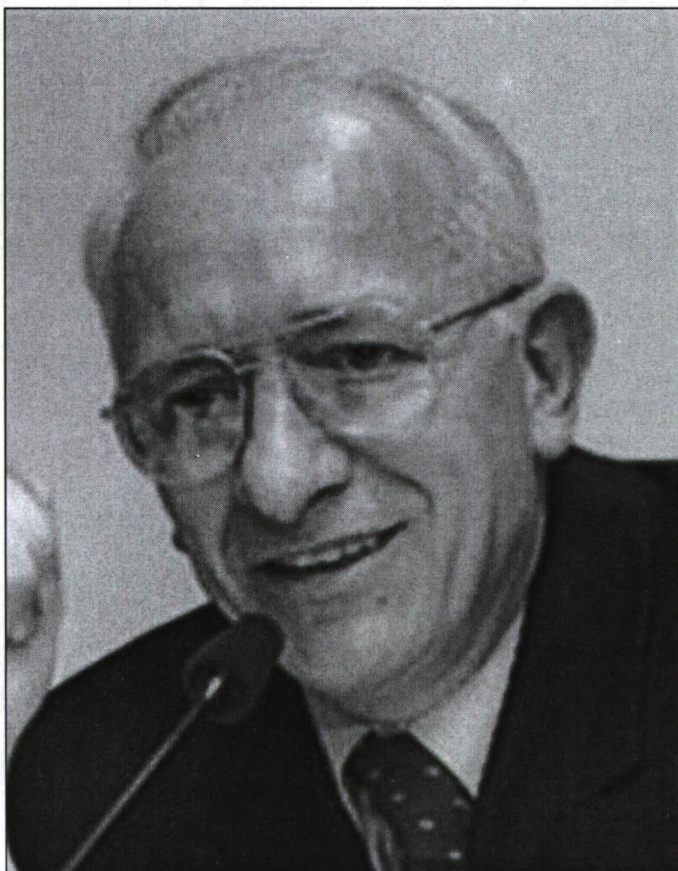
„osztályidegen” vagyok, a tanárait és az osztálytársaimat is beleértve mindig szeretet vett körül. Talán annyit érzékelhettem gyerekfejjel, hogy még őrsvezető sem lehettem az úttörőcsapatban: maradtam „Nemecseknek”. A gimnáziumi éveim egy részét már Kiskunhalason töltöttem, ahol szintén otthonos légkör vett körül, mivel a nagyapám a század elején ott tanított, s a családból is mindenki oda járt.

– *Ezután Budapestre került, miért?*

– A halasi gimnáziumból osztályfőnökünket, Kurdics Józsefet '57 elején elhurcolták, bár pont ő volt az, aki a forradalom idején minden konfliktust igyekezett föloldani. Az egész osztály föllázadt. Még levelet is írtunk az oktatásügyi és az igazságügyi miniszternek. Válaszként föloszlatták az osztályunkat, de tanárunkat fél év után kiengették. Mivel én fogalmaztam meg a leveleket, az a hír járta, hogy kitiltanak az ország valamennyi középiskolájából. Ismerős tanárok sügtak szüleimnek, így kerültem a budapesti Eötvös Gimnáziumba. Az Eötvösben is elég feszült volt a hangulat. Épp ahogy megérkeztem, távolították el az egyik párhuzamos osztály éléről Antall Józsefet, a rendszerváltás utáni első miniszterelnökünket.

– *Gondolom, a tanulásra is rá volt kényszerülve a „közéleti szereplés” mellett... Már akkor is a humán tárgyak iránt érdeklődött?*

– Az irodalom felé '56 hatására fordultam. Pesten már indultam a híres

Eötvös-versenyeken is. Jó eredményeket értem el, de '59-ben mégsem vettem föl az ELTE magyar-történelem szakára. Egy ismerős közbenjárására sikerült megtudni: ha belépek a KISZ-be, egy évig fizikai munkát végzek és Budapest helyett Szegedre jelentkezem, akkor felvehetnek. Így kerültem egy építőipari KTSZ-hez, ahol a munka mellett a vállalat focicsapatában is játszhattam. A második féléveimet fűtésszerelő-segédmunkásként tudtam le a hetedik kerületben. Itt kértem a felvételemet a KISZ-be, amely '60 tavaszára már a továbbtanulni vágyó diákság révén tömegszervezet lett, csak a munkás barátaim nem értették, hogy mi a csudának akarok belépni.

– Így került végül Szegedre, az egyetemre, ahol azóta is dolgozik. Hogyan lett germanista?

– '60 októberében értesítettek, hogy minisztériumi engedéllyel felvételt nyertem a magyar-német szakra. Ismerőseim teljesítették, amit ígértek. A történelemről azért váltottam németre, mert azt gondoltam, nem lehet a magyar irodalmat anélkül tanulmányozni, hogy az ember ne ismerné egy másik kultúrkör irodalmát hasonló szinten. '56-nak egyik komoly eredménye volt, hogy a forradalom után ismét lehetett „nyugati” nyelveket tanulni, ekkor indult be a szegedi egyetemen is újra a német szak. Én összesen két évig tanultam németül: egy évig a gimnáziumban, egy évet autodidakta módon. A magyar szakon próbáltam vitézkedni, és akkoriban egy rendkívül művelt, ám nagyon balos professzor, Pándy Pál oktatott minket a felvilágosodásra. Láta rajtam, hogy mocorog bennem valami, magához hívott, felajánlotta, hogy külön foglalkozik velem. Amikor elárultam neki, hogy a Nyugatosok a kedvenceim, el is dőlt a karrierem sorsa a ma-

gyar szakon. Az ötvenes években Babits és Kosztolányi munkásságát burzsoá elferdülésnek tekintették. Ekkor Halász Előd, a német szak fantasztikus tudású, ámde emberi gyengeségekkel teli személyiségű vezetője karolt fel, hogy germanistát faragjon belőlem.

– Milyen hatással volt Halász Előd az Ön pályafutására?

– Nem éreztem németből elég felkészültnek magam, de biztatására elkezdhettem a professzor úr keze alá dolgozni. Thomas Mann volt a téma. Bibliográfiákat készítettem, s a novellák időstruktúráját próbáltam a tőle tanult, egzaktan gondolt módszerrel leírni. Aztán Halász Előd is konfliktusokba került sok illetékes emberrel, és abba hagyta a fiatal utánpótlás kinevelését, amelyet '56 után oly nagy lendülettel kezdett el. Összetűzésbe került az összes köré gyűlt fiatallal. Ő abba akarta hagyni, mi pedig szerettük volna folytatni az elkezdett munkát. Így tudományos pálya helyett egy tanszéki könyvtárosi állás várt. Miután egyszer, hét évvel a diploma megszerzése után, hosszabb időre kijutottam Nyugat-Németországba, döntési helyzetbe kerültem: maradjak-e ott, vagy visszatérve elmenjek tanítani egy gimnáziumba, esetleg egy másik egyetemen próbálkozok? Végül úgy döntöttem, hogy megpróbálom megvalósítani eredeti elképzelésemet, és fiatal kollégáimmal együtt a szegedi német szak megmentéséért felveszem a reménytelen harcot Halász Előddel szemben.

– Ha jól tudom, oktatói pályája sem indult könnyen.

– '75-ben tudományos kutatónak neveztek ki, vagyis csak korlátozottan oktathattam. A magyar tanszéken kértek fel óraadásra, régi tanárain és ottani új barátaim. Végül

'86-ban kaptam oktatói státuszt, docenssé minősítettek. Itt a német szakon egy nagyon jó csapat alakult ki még Halász Előd idején, és ezt nem akartuk hagyni széthullani. A magyar germanisták színe-java innen került ki annak idején. Még a hetvenes évek végén, amikor bevezették a kutatói pénzek utáni pályázatát, tanszékvezető-támogatás híján is sikerült nyernünk. Kanyó Zoltán vezetésével létrejött a Szegedi Iskola néven elhíresült irodalomelméleti kutatócsoport, amelybe debreceni, pesti és pécsi kollégákat is bevontunk. Közben Halász Előd oly mértékig vált romboló személyiséggé itt a karon, hogy '83-ban a Kari Tanács nem hosszabbította meg tanszékvezetői megbízását. Először történt ilyen a kar történetében. Bár Halász professzor úr '84-ben elment, de különböző trükkökkel ide tudott hozni egy embert, nehogy a tanítványai vegyék át a tanszéket. Végül '87-től vehette át a vezetést az egykori ifjú generáció, Csúri Károly személyében.

– A rendszerváltás milyen változásokat hozott a szak életében?

– Mindenek előtt egy hatalmas hallgatói létszámnövekedés ment végbe, hiszen a gimnáziumokban megszüntették a kötelező orosz nyelvtanulást. Újvidékről hívtunk kollégákat, hogy tarthassuk a színvonalat. A megnövekedett hallgatói és oktatói létszám következtében a német tanszék szerepét a német intézet vette át, amely azóta három tanszékre tagozódik. '90 után több vezetői pozíciót is betölthettem, így tanszékvezető, intézetvezető, dékán is lettem, bevasztottak az Egyetemi Tanácsba és egyebek közt a ma már nem létező Költségvetési Bizottságot is elnököltem két periódusban. A kilencvenes évektől egyébként azt vártam, hogy végre csak az oktatásnak és a tudománynak szentelhet-

jük az időnk, de sajnos állandóan mozgásban tart bennünket az élet, és sok minden mással is foglalkoznunk kell.

– *Mennyire elégedett viszontagságos pályafutása eredményeivel?*

– Maradjunk az eredményeknél, amelyek megvannak, amiről a tanítványok és a publikációk tanúskodnak. Sok fényesebb változatot lehetne elképzelni, de sokkal rosszabbakat is. Például '56-ban kimehettem volna nagybátyámhoz Amerikába, s lehet, hogy most a

Princeton professzora lennék, mint az a kollégám, akivel húsz éve szakmai kapcsolatban állok. De lehet, hogy egy sikertelen tőzsdei ügynök lett volna ott belőlem. Sosem tudhatja meg az ember, hogy az az út, amelyikre nem lépett, hogy vezetett volna. Ami igazán foglalkoztat a pálya záró szakaszában, hogy tudományos terveim közül mit lehet még megvalósítani. Talán most, hogy a szakért való felelősséget fokozatosan munkatársaim veszik át, több időm lesz az írásra is. De ez személyes probléma. Ha a német szak szempontjá-

ból nézem a közös eredményeket, inkább elégedett vagyok. Ahhoz képest, hogy a szegedi germanisztika a hetvenes években megszűntetésre volt ítélve, most színvonalas a képzés, erős a szak, fiatalabb munkatársaim igen sikeresek. Helyzetünket bizonyára így ítélik meg országosan is kollégáim, ezt fejezi ki, hogy a Magyar Germanisták Társasága a Pro Germanistica Hungarica érmet első ízben nekem ítélte. Ennél több, azt hiszem, nem kell.

Szabó Endre

„ESÉLYT A TANULÁSRA” pályázat

AZ OKTATÁSÉRT KÖZALAPÍTVÁNY KURATÓRIUMÁNAK PÁLYÁZATI FELHÍVÁSA
a 2005/2006. tanévre

Az Oktatásért Közalapítvány támogatást kíván nyújtani azoknak a felsőoktatási intézményekben tanulmányokat folytató, nehéz anyagi körülmények között élő hallgatóknak, valamint egészségkárosodott (fogyatékossgal élő) hallgatóknak, akik e támogatás nélkül tanulmányaik folytatására nem lennének képesek. A támogatást egy tanévre lehet elnyerni.

Pályázhatnak:

A felsőoktatási intézményekkel (egyetemek, főiskolák) hallgatói jogviszonyban álló, államilag finanszírozott képzésben részt vevő nappali tagozatos (első alapképzésben, első kiegészítő alapképzésben, a felsőoktatási intézmények által indított „akkreditált iskolai rendszerű felsőfokú szakképzésben” – szakirányú továbbképzésben – tanuló), magyar állampolgárságú hallgatói.

A kuratórium támogatását a szociális rászorultság mértékének figyelembe vételével azok a hallgatók nyerhetik el, akiknek a háztartásában az egy főre jutó nettó havi átlagjövedelem (az elmúlt három hónap adatai alapján) nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-át (ez a jelenlegi szabályok szerint 19.760 Ft), illetve egészségkárosodott (fogyatékossgal élő) hallgatók esetében ennek 100%-át (mely jelenleg 24.700 Ft).

A támogatás havi összege nem lehet alacsonyabb, mint a mindenkori kötelező legkisebb munkabér 15%-a, és nem lehet több annak 100%-ánál. (A jelenleg érvényes szabályok szerint tehát a támogatás mértéke 8.550 Ft és 57.000 Ft között lehet.) A támogatás hallgatón-

kénti konkrét összegéről – a rendelkezésre álló keretösszeg erejéig – a Kuratórium dönt. A nyertes pályázók névsora 2006. január 26-a után hozzáférhető a Közalapítvány honlapján.

A hiányosan benyújtott pályázatokat a Kuratórium érdemi elbírálás nélkül elutasítja.

Az internetes honlapról letölthető pályázati anyaghoz csatolni kell az abban közöltek valóságát igazoló dokumentumokat.

A pályázati anyag letölthető az Internetről az alábbi címen:

<http://www.ph.hu/esely>

A pályázatot a következő címre kell benyújtani:

**Professzorok Háza, Budapest,
Ajtósi Dürer sor 19-21., 1146**

Kérjük, a borítékra írják rá:

„Esélyt a tanulásra” pályázat

Nem jogosult a hallgató a támogatásra hallgatói jogviszonyának megszűnése esetén vagy szüneteltetése idején.

A pályázat benyújtásának határideje:

2005. november 30.

A pályázatok elbírálásának várható határideje:

2005. január 25.

A döntés ellen fellebbezni 2006. március 01-ig lehet postai úton az Oktatásért Közalapítvány Titkárságán (1054 Bp., Báthori u. 10.).

Az Oktatásért Közalapítvány Kuratóriuma